

**SANOAT KORXONASINI BOSHQARUV TIZIMIDA ENERGIYA TEJASH
CHORALARINI TAHLIL QILISH.**

Jo'rayev Mirjalol Qahramonovich.

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti "Elektr mexanikasi va texnologiyalari" kafedrası assistenti.

Mirzayev Muhriddin Madrahim o'g'li,

Ravshanov Abbos Yashin o'g'li,

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti "Elektr mexanikasi va texnologiyalari" kafedrası talabalari.

Annotatsiya: Korxonada energiyani tejash sanoat oldida turgan eng dolzarb muammolardan biridir. Bu elektr energiyasi va boshqa energiya resurslari narxining doimiy oshib borishi bilan bog'liq. Ishlab chiqarish o'z mablag'larini xom ashyo, yoqilg'i va operatsion ishlarga sarflaydi, ammo eng qimmat energiya komponenti uchun to'lovdir va muammolarni yechishda energiyani tejash eng muhimidir.

Kalit so'zlar: kontseptsiya, ekspress, sub'yekt, tendentsiyasi, resurs, agregat, integral, komponent.

**АНАЛИЗ МЕРОПРИЯТИЙ ПО ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЮ В СИСТЕМЕ
УПРАВЛЕНИЯ ПРОМЫШЛЕННЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ.**

Аннотация: Энергосбережение на предприятии является одной из наиболее актуальных проблем, стоящих перед отраслью. Это связано с постоянным ростом цен на электроэнергию и другие энергоресурсы. Производство тратит деньги на сырье, топливо и эксплуатационные работы, но дороже всего приходится оплата энергетической составляющей, а экономия энергии является важнейшим условием решения задач.

Ключевые слова: понятие, выражение, предмет, тенденция, ресурс, совокупность, целостность, компонент.

**ANALYSIS OF ENERGY SAVING MEASURES IN THE MANAGEMENT SYSTEM
OF AN INDUSTRIAL ENTERPRISE.**

Abstract: Energy conservation in the enterprise is one of the most urgent problems facing the industry. This is due to the constant increase in the price of electricity and other energy resources. Production spends its money on raw materials, fuel and operational work, but the most expensive is the payment for the energy component, and saving energy is the most important in solving problems.

Key words: concept, express, subject, trend, resource, aggregate, integral, component.

O'zbekiston 2030 yilgacha bo'lgan davr uchun energiya strategiyasi kontseptsiyasida energiya tejash masalasining nazariy jihatlarini ko'rib chiqildi;

energiya tejash masalalari nazariyasi va metodologiyasining tavsifi berilgan;

- energiya tejash masalalari bo'yicha qonunchilik va me'yoriy-huquqiy baza ko'rib chiqildi;

- ekspress-tahlil yordamida «Buxoro hududiy elektr tarmoqlari» AJ xususiyatlari berilgan;

- tadqiqot ob'ektidagi mavjud energiya sarfini tahlil qildi;

- tadqiqot ob'ektida energiya tejash bo'yicha taklif qilingan chora-tadbirlar;
- ishlab chiqilgan chora-tadbirlarning samaradorligi baholandi.

Tadqiqotning nazariy asosini sanoat korxonalarida energiya tejashning o'rganilayotgan masalalari bo'yicha mahalliy va xorijiy iqtisodchilarning ishlari tashkil etadi.

«Buxoro hududiy elektr tarmoqlari» AJ da energiya tejash chora-tadbirlari mavjud bo'lib, ishlab chiqilgan chora-tadbirlarni baholash amalga oshirildi. Xulosa tadqiqot ishi bo'yicha xulosalarni o'z ichiga oladi va yuklangan vazifalarning bajarilish darajasini ko'rsatadi.

Mamlakatimizda xo'jalik yurituvchi sub'yektlarning shakllanishiga ishlab chiqarish tannarxidagi energiya xarajatlarining yuqori ulushi sezilarli salbiy ta'sir ko'rsatmoqda, bu sanoat korxonalarida o'rtacha 8-12% ni tashkil etadi va yuqori ma'naviy va jismoniy rivojlanish tufayli barqaror o'sish tendentsiyasiga ega. kapital uskunalarning eskirishi va ishlab chiqarishdagi sezilarli yo'qotishlar energiya resurslarini tashish.

Sanoat korxonalarida xarajatlarni kamaytirish va umuman ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligini oshirishning asosiy shartlaridan biri energiya resurslaridan oqilona foydalanish hisoblanadi. Shu bilan birga, mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishning energiya tejovchi yo'li faqat alohida korxonalarda energiya tejash dasturlarini shakllantirish va keyinchalik amalga oshirish bilan mumkin, bu esa tegishli uslubiy va uslubiy bazani yaratishni talab qiladi.

Energiyani tejash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishni kechiktirish korxonalariga sezilarli darajada iqtisodiy zarar etkazadi va umumiy ekologik va ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatga salbiy ta'sir qiladi. Bundan tashqari, sanoatda va xalq xo'jaligining boshqa tarmoqlarida xarajatlarning yanada oshishi moliyaviy resurslarning taqchilligi ortib borishi bilan kechadi, bu esa korxonalarining ishlab chiqarish bazasini fan-texnika taraqqiyoti yutuqlariga muvofiq rivojlantirishni kechiktirmoqda.

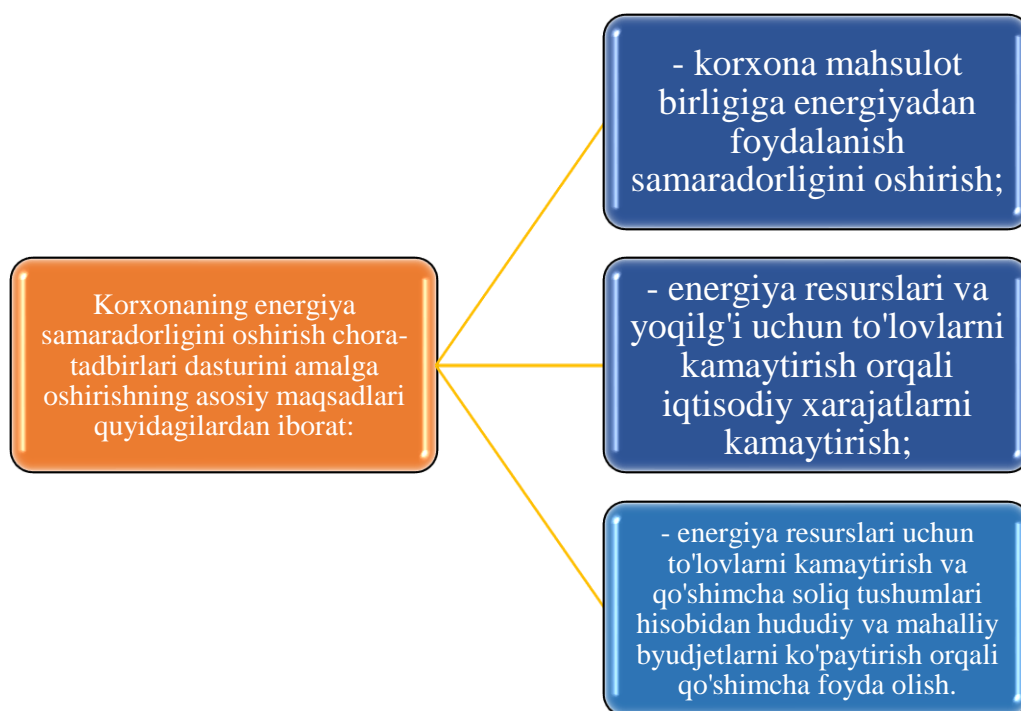
Agregatni shakllantirishda moliyaviy yo'qotishlarga yo'l qo'ymaslik uchun energiyani tejash bo'yicha chora-tadbirlar energiya tejash dasturlari samaradorligini baholash usullarini yaratish va takomillashtirish, ularni amalga oshirish uchun mo'ljallangan investitsiya manbalaridan muqobil foydalanishni nazarda tutadi. Ishlab chiqarish xarajatlarida energiya komponentini kamaytirish texnologik uskunalarning ma'naviy va jismoniy eskirishining maqbul darajasini ta'minlash uchun qo'shimcha mablag'larni olish imkonini beradi.

Sanoat korxonasining energiya samaradorligini oshirish ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish va shu orqali qo'shimcha foyda olish, bozorning eng muhim qismini egallash va ijtimoiy muammolarni hal etishning asosiy omillaridan biri bo'lib ko'rinadi.

Sanoat korxonasining energiya samaradorligini oshirish chora-tadbirlari energiya resurslarini behuda tejash sifatida emas, balki iqtisodiy o'sish, qulay ijtimoiy, maishiy va ekologik muhitni ta'minlash, butun aholi farovonligini oshirish omili sifatida ko'rib chiqilishi kerak. ko'pincha ishlab chiqarish zarariga amalga oshiriladi.

Yoqilg'i-energetika resurslarini, natijada pul mablag'larini tejash mamlakatimizda ham, xorijda ham yangi g'oya emas. Ko'pgina mamlakatlarda energiya tejash har qanday texnik loyihaning zaruriy, ba'zan esa asosiy komponentidir. Amalda energiya tejash deganda yoqilg'i-energetika resurslarini oqilona va oqilona iste'mol qilish tushuniladi, bu nafaqat tariflarning har yili oshishi, balki raqobatbardoshlik va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish zarurati bilan ham rag'batlantiriladi.

Shuning uchun sanoat korxonasining energiya samaradorligini oshirish korxonalar iqtisodiy siyosatining hal qiluvchi jihatlaridan biriga aylanishi kerak.

Ushbu maqsadlarga erishish energiya tejash chora-tadbirlari va buxgalteriya hisobi tizimini joriy etish, ilg'or texnologiyalarni qo'llash va energiya resurslarini ishlab chiqarish, iste'mol qilish va tashishni boshqarishning samarali moliyaviy-iqtisodiy dastaklarini rivojlantirish orqali ta'minlanadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. B.X.Shaymatov, B.S.Abdullaeva, M.Q.Jo'raev, "Elektr mashinalari", Buxoro: BMTI, 2022 y.-209 b.
2. M.Q.Jo'rayev, F.J.Xudoynazarov "Elektr mashinalari" fani taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari Maqola. Academic Research in Educational Sciences VOLUME 2 | ISSUE 11 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-11-1184-1190
3. Jo'rayev M. Q. "Oliy ta'lim muassasalarining elektr energetika yo'nalishi talabalariga elektr mashinalari fanini hozirgi kunda o'qitish tahlili". Toshkent 2021 1-son 18 bet
4. Jo'rayev M. Q. "Elektr yuritmalari tezligini rostdash usullari" Ilmiy-nazariy va metodik jurnal Buxoro 2021, № 5 114 bet
5. Development of teaching methods in the field of "electrical machines" using new pedagogical technologies 1Jo'rayev M. K, 2Husenov D. R, 3Sharopov F.K. International Engineering Journal For Research & Development 584-586 p
6. Jo'rayev, M. Q., & Xudoynazarov, F. J. (2021). "Elektr mashinalari" faniTaraqqiyotining ustuvor yo'nalishlari. Academic Research in Educational Sciences, 2(11), 1184-1190. doi:10.24412/2181-1385-2021-11-1184-1190 bet

7. Jurayev Mirjalol Kahramonovich "Software analysis of electric machine science" ISSN:2776-0960 Volume 3, Issue 1 Jan., 2022 143P a g
8. Jo'rayev M.Q. Dunyoda yadro energetikasi taraqqiyoti rivojlanishini amaliy ahamiyatining inavasion texnologiyalardagi bosqichlari. Maqola №12(79) soni (dekabr, 2020).
9. Жўраев М.Қ. Электр юритмалар тезлигини ростлаш усуллари Педагогик маҳорат Илмий-назарий ва методологик журнал Бухоро 2021, №23, 114-118 б,(13.00.02)
10. Jo'rayev M. Q. Scientific methodical bases of the science of electric machines academia: An International Multidisciplinary Research Journal ISSN: 2249-7137 Vol.12, Issue 09, September 2022 SJIF 2022=8.252 A peer reviewed journal <https://www.indianjournals.com>
11. 4. Jo'rayev M. Q. Ilmiy konferensiya "Elektr mashinalari fanini o'qitish didaktik takomillashtirish jihatlari" INTERNATIONAL CONFERENCE ON DEVELOPMENTS IN EDUCATION SCIENCES AND HUMANITIES International scientific-online conference 4nd part, 2-124 pages Part 4 September 29 CANADA <https://zenodo.org/record/7146065>
12. 5. Jo'rayev M. Q. Ilmiy konferensiya "Elektr mashinalari fani rivojlanish ginezisi va mazmuni" INTERNATIONAL CONFERENCE ON DEVELOPMENTS IN EDUCATION SCIENCES AND HUMANITIES International scientific-online conference 4nd part, 2-124 pages Part 4 September 29 CANADA <https://zenodo.org/record/7146065>
13. Жўраев М.Қ. "Олий таълим муассасаларининг энергетика йўналиши талабаларига электр машиналари фанини ўқитилиши" "Замонавий таълим ва тарбия: муаммолар, ечимлар ва ривожланиш истиқболлари республика илмий анжумани" Термиз. 2021-й, 205-207 б.
14. Jo'rayev M. Q. Ilmiy konferensiya "Elektr mashinalari fani o'qitishda 6x6x6 ta'lim metodi" «Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiiq etishning zamonaviy tendensiyalariva rivojlanish omillari » mavzusidagi Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy, masofaviy konferensiya materiallari (27 yanvar 2022 yil) Farg'ona 2022 y avgust 9-to'plam 49-51b.
15. Жўраев М.Қ, Хусенов Д.Р // "Elektr mashinalari" fanini o'qitishda talabalar mustaqil fikrlashlarini shakllantirish manbalari Journal of New Century Innovation Journal 2022. 2 April WSR Journal.com, 264-270 b. WSRJournal.com
16. Жўраев М.Қ., Software Analysis of Electric Machine Science, Research Jet Journal of Analysis and Invertions IF-7.6, ISSN 2776-0960 <https://reserchjet.academiascience.org/index.php/rjai/article/view/414>
17. Жўраев М.Қ, Электр машиналари фанини ўқитишда инновацион мулоқотдан фойдаланиш методикаси, Бухоро муҳандислик-технология институти "Ёшлар қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили"га бағишланган профессор-ўқитувчилар, илмий изланувчилар, магистрлар ва талабаларнинг илмий-амалий анжумани тезислар тўплами, Бухоро 2021-й, 28-29 май.
18. Jo'rayev M. Q. "Elektr yuritmalari tezligini rostlash uslublari" Образование и наука в 21 веке. Научно образовательный электронный журнал. № 15 (том 3) июнь 2021г. дата 30.06.2021. <https://docs.yandex.ru/>